

Jättebalsamin

Jättebalsamin (*Impatiens glandulifera*) är en ett-årig och storvuxen ört som kommer från Himalaya. Den sprids enbart med frön och kan blomma mellan juli och september.

Jättebalsamin är invasiv eftersom den har:

- Förmåga att bilda höga och täta bestånd som täcker i princip all övrig vegetation på platsen.
- En snabb start på våren. Jättebalsamin gror innan de flesta andra arter börjar växa. En snabb tillväxt gör sedan att bestånd snabbt etableras.
- En stor fröproduktion. Antalet kan variera, men en planta får i medeltal 700 frön.
- Hög täthet av frön i jorden (fröbank). Även om fröna är kortlivade får man räkna med att åtminstone några frön överlever två år eller längre.
- Stor spridningsförmåga via vatten.
- Blomning tillräckligt tidigt på säsongen för att varje år kunna producera mogna frön. Fortsätter att blomma och sprida frön långt in på hösten.

Varför är jättebalsamin ett hot mot biologisk mångfald?

Jättebalsamin blir över två meter hög. Den kan bilda stora och täta bestånd med upp till 70 vuxna plantor per kvadratmeter och

FAKTA OCH RÅD

Jättebalsamin är en av de mest problematiska invasiva växtarterna i Sverige idag. Här är fakta om arten och råd om hur den kan begränsas och bekämpas.

Här växer jättebalsamin idag

Jättebalsamin trivs bäst i fuktig och näringsrik miljö. Exempel på vanliga växtplatser är översvämmade åstränder, i närheten av dammar, sjöar eller diken samt i sumpskogar eller sänkor. Den kan även hittas i andra näringsrika miljöer som till exempel gamla komposter eller gödselstackar.

■ Utbredning av jättebalsamin i Sverige baserat på observationer i Artportalen, 1995–2020 (Observera att detta bara är rapporteringar, vilket gör att det är större sannolikhet att arten har rapporterats där det bor fler människor). I Artportalen är det bara i Härjedalen och Torne lappmark där arten inte är rapporterad alls.

Jättebalsamin finns med på EUs förteckning över invasiva arter vilket betyder att den enligt lag inte får flyttas, odlas, saluföras eller tillåtas att reproducera sig.

skuggar på så sätt effektivt ut andra växter. Dessutom bildas tjocka lager av gamla och vissna stjälkar på platsen som gör att andra arter får svårt att etablera sig. I områden med brist på pollinatörer finns farhågor om att jättebalsamin, som är mycket omtyckt av insekter, gör att inhemsk flora inte blir tillräckligt pollinerad och därför får en minskad frösättning.

Andra problem med jättebalsamin

Arten är ettårig vilket betyder att den växer från frö till blommande individ på ett år och sedan dör. Detta kan i sig vara ett problem längs vattendrag där jättebalsamin konkurrerat ut alla andra arter. Risken för erosion ökar nämligen när strandkanten står utan vegetation under vinter och vår.

Hur sprids jättebalsamin

Växten är ettårig och sprids därför bara med frön. Växten kan själv sprida sina frön upp till sju meter från moderplantan. Om fröna hamnar i vatten kan de flyta med vattnet långa sträckor.

Människor sprider jättebalsamin på olika sätt:

- Genom att plantera växten.
- Indirekt spridning när frön fastnar på till exempel skor, däck och maskiner.
- När man flyttar på jord som innehåller frön.
- Dumpning av trädgårdsavfall.

Så arbetar du med jättebalsamin

Begränsa

Slå av, eller ännu hellre dra upp, plantorna vid eller innan blomning så att frösättning aldrig sker. Detta behöver göras två eller tre gånger varje år. (Beroende på var i landet man befinner sig.) Tänk på att växten kan blomma på nytt, så att slå av en gång per år är sällan tillräckligt.

Bekämpa

Här finns många olika alternativ där både slåtter, bete och uppdragning ingår. Mindre bestånd kan täckas med duk. Mycket forsk-

Förväxlingsarter

Jättebalsamin är ganska lätt att känna igen. Den kännetecknas av de mycket kraftiga och stora plantorna, de 3–4 cm rosa eller vita orkideliknade blommorna, explosivt uppsprickande frökapslar, rödaktiga stjälgar samt långsmala sågtandade blad.

Den här informationen kommer från kunskapsstödet "Kommunens arbete med invasiva växtarter" som tagits fram av SLU Centrum för biologisk mångfald på uppdrag av Naturvårdsverket. Materialet finns i sin helhet på Naturvårdsverkets webbplats.

Rapportera arten på invasivaarter.nu när du upptäcker den!

ning och försök pågår. Uppdaterade beskrivningar och jämförelser mellan olika metoder finns i Naturvårdsverkets metodkatalog för bekämpning av invasiva främmande arter. Den hittar du genom att söka på metodkatalog invasiva arter på Naturvårdsverkets webbplats.

Försiktighetsåtgärder vid bekämpning:

- Inga delar av växten är giftiga för människor.
- Var försiktig så att inte frön sprids från mogna frukter.
- Samla plantorna i slutna säckar för att minimera risk för fröspridning.
- Växtavfallet ska slängas i sluten påse i kärlet för brännbara hushålls-sopor, absolut inte i komposten.
- Större mängder växtavfall ska transporteras i slutna säckar till återvinningscentralen. Ta reda på vart på din återvinningscentral du ska lägga växtavfall från invasiva arter. Det ska absolut inte slängas bland trädgårdsavfall.
- Tvätta redskap, skosulor, maskiner, skopor och liknande för att inte riskera att sprida arten vidare. Se till att vattnet vid rengöring av redskap inte kan rinna ut någonstans och orsaka nya etableringar av växten.
- Gör årliga uppföljningar av bekämpningsåtgärder för att ta bort småplantor tills inga nya plantor dyker upp.